

Maaseudun tulevaisuus ja elintarvikeklusteri

- Arviointi Delfoi-menetelmällä

Maaseudun tulevaisuus ja klusterit – Arviointia Delfoi-menetelmällä on kauppa- ja teollisuusministeriön rahoittamat tutkimukset sarjassa (10/2005) syksyllä 2005 julkaistu tutkimusraportti. Raportti perustuu Maaseudun tulevaisuuden kasvuklusterit tutkimushankkeeseen, joka on yksi maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän hankkeista vuosina 2003-2004, ja sitä on rahoittanut maa- ja metsätalousministeriö. Hankkeen taustalla ovat monet maaseudun tulevaisuuteen vaikuttavat muutospäätökset. Tutkimuksessa on haettu vastauksia maaseudun tulevaisuuden elinkeinomahdollisuuksista muuttuvassa toimintaympäristössä.

Tarkastelussa on keskitytty ennalta valittuihin aloihin, joiksi on tässä tutkimuksessa otettu mukaan informaatioteknologia ja viestintä, hyvinvointi-, ympäristö-, matkailukuljetus- ja logistiikka, mekaniikka ja elintarvikeklusterit. Klusterilla tarkoitetaan tuotteen tai tuoteryhmän, esimerkiksi elintarviketuotteiden, ympärille muodostunutta toimijoiden verkostoa. Klusterin keskeisiä toimijoita ovat markkinoita hallitsevat veturiyritykset ja muut yritykset, osaamista tuottavat instituutiot ja muut tukipalvelut. Seuraavassa on esitelty tutkimuksen tuloksia elintarvikeklusterin osalta.

Elintarvikeklusterin tuotealueet

Asiantuntijapaneelin mukaan elintarvikeklusteri näyttäisi olevan vuonna 2015 tärkein työllistäjä ydinmaaseudun kunnissa, jossa maatalous- ja

siihen liittyvä elintarviketuotanto on tälläkin hetkellä vahvaa. Harvaan asutulla maaseudulla matkailu näyttäisi olevan panelistien antamien mainintojen määrän perusteella tärkein työllistäjä ja tämän jälkeen elintarvikeklusteri. Vuorovaikutusalueilla elintarvikeklusteri on monien mielestä keskeinen työllistäjä, mutta sitä enemmän siellä näyttäisi korostuvan työllistämisen näkökulmasta kuljetus- ja logistiikka, IT- ja viestintä ja hyvinvointiklusterit. Kun katsotaan ns. pk-yrityspaneeelin arvioita elintarvikeklusterin pitkän tähtäimen tulevaisuudesta eri kuntatyyppien alueille, vuorovaikutusalueella elintarvikealan yritykset näkevät tulevaisuuden olevan parempaan suuntaan useammin kuin muiden em. kuntatyyppien alueilla.

Elintarvikeklusterin tärkeimmät tuotealueet työllistämisen näkökulmasta Delfoi-paneelin mukaan ovat vihanneksen sekä marjojen ja hedelmien valmistus, leipomotoiminta, teurastus- ja lihanjalostus ja maidon jatkojalostus (kuvio 1). Muina painopistealueina tuotealueissa tulisi paneelin mukaan korostua funktionaalisuus (terveysvaikutteisuus), erikoiselintarvikkeet ja bioteknologiaan perustuvat tuotteet (kuvio 2). Elintarvikeklusteria ei kokonaisuudessaan ole nähty selkeänä kasvuklusterina, mutta sen sisällä on kuitenkin nähty kasvavia tuotealueita. Esimerkiksi vihannesten kulutuksen kasvun voidaan arvioida olevan seurausta hyvinvoinnin tavoitteiden korostumisesta ja tähän liittyvistä ruokailutottumusten muutoksista.

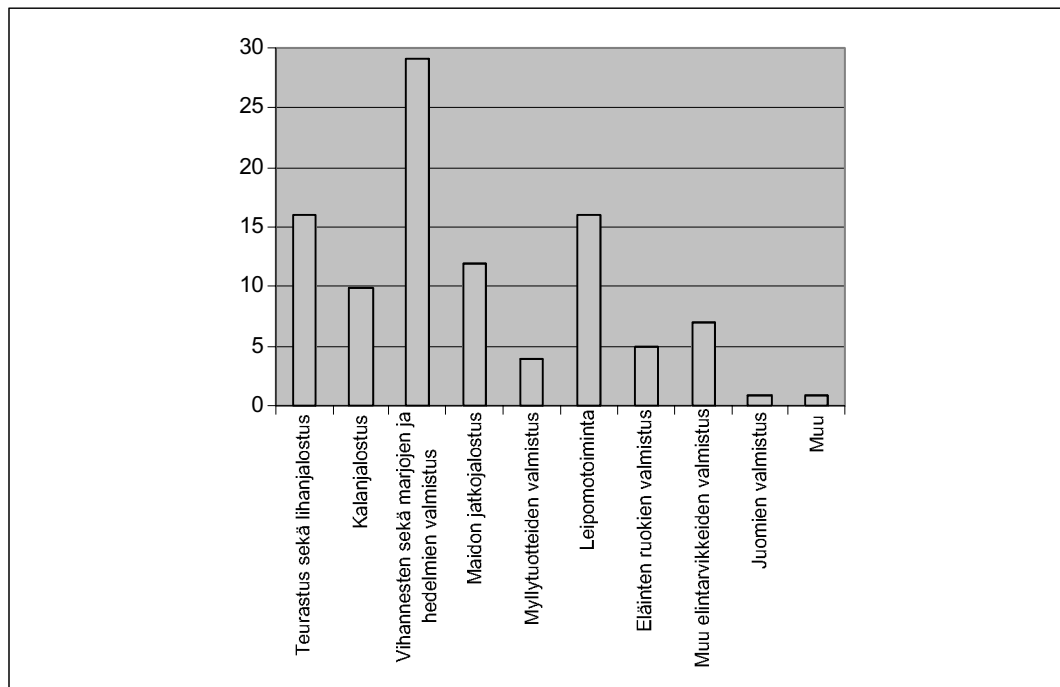
Leipomotoiminnan korostuminen liittyy mm. parantuneeseen logistiikan tuomiin uusiin mahdollisuuksiin hoitaa kauempana olevien keskusten ja lähellä olevien matkailukeskusten palveluja uudella tavalla maaseudulta käsin. Kuljetuskustannukset asettavat omia rajoitteita leipomotoiminnan kasvulle, mutta tietyn edellytyksien valtakunnallistenkin leipomotuotemerkkien rakentaminen on ollut mahdollista.

Teurastus- ja lihanjalostus on maaseudun perinteistä vahvaa elintarvikeklusterin tuotealuetta ja tämän tuotealueen panelistit uskovat olevan myös tulevaisuudessa edelleen tärkeässä asemassa. Uusia mahdollisuuksia tämän ryhmän sisällä on nähty muun muassa riistalihan hyödyntämisessä.

Maidon jatkojalostus korostuu tärkeänä tulevaisuuden tuotealueena. Ruokailutottumusten muutosten myötä esimerkiksi juuston kulutuksessa saattaa olla kasvupotentiaalia verrattaessa Suomen juuston kulutusta esimerkiksi Keski-Euroopan kulutukseen. Myös Venäjän viennillä on nähty vahva merkityksensä maitotaloustuotteiden kysynnän kasvulle, joskin samanaikaisena trendinä on ollut Venäjällä tapahtuvan tuotannon kehittäminen.

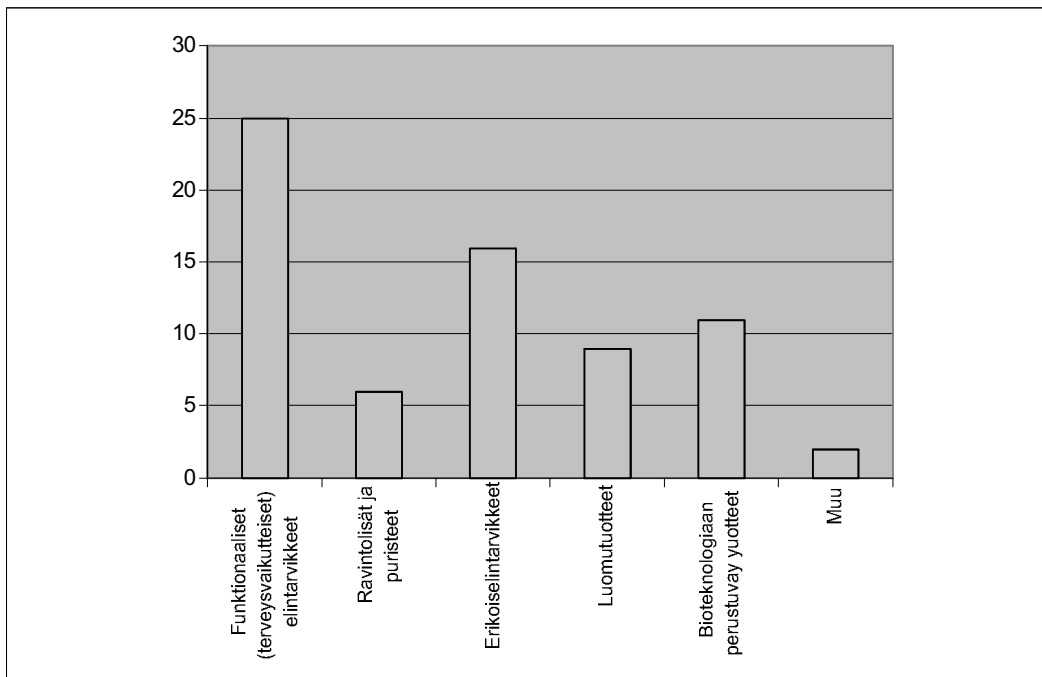
Uusien tuotealueiden kehittäminen ja niiden funktionaalisuuden ja terveysvaikutteisuuden toteaminen, erikoiselintarvikkeiden kehittäminen ja bioteknologian hyödyntäminen edellyttää vahvaa tutkimuksen ja koulutuksen panosta, mikä korostaa tarvetta keskusten tutkimuslaitosten ja maa-

seutualueiden yhteistyössä myös jatkossa. Myös tässä mielessä maaseudun elintarvikeklusteri on jatkossa riippuvainen yhteistyöstä keskuksen tutkimus- ja koulutuslaitosten kanssa.

1=Teurastus sekä lihanjalostus, 2=Kalanjalostus, 3=Vihannesten sekä marjojen ja hedelmien valmistus, 4=Maidon jatkojalostus, 5=Myllytuotteiden valmistus, 6=Leipomotoiminta, 7=Eläinten ruokien valmistus, 8=Muu elintarvikkeiden valmistus, 9=Juomien valmistus, 10=Muu.

Kuvio 1. Elintarvikeklusterin tärkeimmät tuotealueet vuonna 2015 työllistämisen näkökulmasta ovat vihannesten sekä marjojen ja hedelmien valmistus, teurastus sekä lihanjalostus ja leipomotoiminta. Vastaajia pyydettiin valitsemaan kolme tärkeintä. Ruoka-Suomi -teemaryhmän käyttämä TOL-perustainen luokittelu. Luvut mainintojen määrä. Delfoi-paneeli, 2. kierros.

1=Funktionaaliset (terveysvaikuttiset) elintarvikkeet, 2=Ravintolisät ja puristeet, 3=Erikoiselintarvikkeet, 4=Luomutuotteet, 5=Bioteknologiaan perustuvat tuotteet, 6=Muu.

Kuvio2. Elintarvikeklusterin tärkeimmät tuotealueet vuonna 2015 työllistämisen näkökulmasta teemoittain tarkasteltuna ovat funktionaaliset elintarvikkeet ja erikoiselintarvikkeet. Vastaajia pyydettiin valitsemaan kaksi tärkeintä. Luvut mainintojen määrä. Delfoi-paneeli, 2.kierros.

Koko elintarvikeketjun kehitykselle on tietenkin olennaista maatalouden kehitys ja maatilojen toimintamahdollisuudet tulevaisuudessa. Näitä ei ole kuitenkaan erikseen käsitelty tässä tutkimuksessa.

Tulokset palvelevat keskustelua ja tarkentavien hankkeiden käynnistämistä

Tutkimuksessa esitetyt päätelmät ja tulokset perustuvat 60 Delfoi-panelistin vastauksiin ja niistä tehtyyn analyysiin tulevasta kehityksestä. Tausta-aineistona on lisäksi käytetty kauppa- ja teollisuusministeriön teettämän pk-yrityksiin kohdistuvan kyselyn tuloksia soveltuvin osin. Nämä kyselyn tulokset perustuvat puolestaan kyseisiä yrityksiä edustaneiden yrittäjien

ja johtajien mielikuviin yrityksenä ja toimialansa kehityksestä.

Tulokset ovat koko valtakunnan tason tarkastelun tuloksia, eikä niissä ole huomioitu eri alueiden erityispiirteitä. Tämän vuoksi tarkemmat johtopäätökset edellyttävät kohdealuekohtaisia tarkempia tulevaisuudentutkimuksen ja ennakkoinnin menetelmin tehtyjä analyysejä. Tässä voidaan käyttää po. tutkimushankkeen tulosten esittelyä tutkimuksen tekijän toimesta esimerkiksi koulutustilaisuuksien kautta tarkentavien hankkeiden suunnittelun yhtenä lähtökohtana.

Elintarvikeklusterin alueellisissa jatkoanalyyseissä tulisi arvioida eri tuotealueiden työllistävyyden lisäksi myös niiden kasvunopeutta. Asian-

tuntija-arvioiden analysoinnissa tulisi kiinnittää erityistä huomiota asian-
tuntija-arvioiden perusteluiden analyysiin.

Lisätietoja tutkimuksesta
<http://aluekehitys.internetix.fi>

Yrjö Myllylä, Oy Aluekehitys RD
puh. 0500 450 578
aluekehitys@saunalahti.fi

Tutkimusraportin tilaus
Editan asiakaspalvelu
puh. 020 450 05

Sisällys

Ruoka-Suomi -tiedote

Ruoka-Suomi -tiedote kertoo elintarvikealan kehittämisystiöstä. Tiedote ilmestyy vuonna 2006 neljä kertaa. Tiedotteen kunkin numeron painomäärä on 1900 kpl. Jakelulistalla on noin 1400 elintarvikealan toimijaa. Levitä tiedotteita kaikille, joita elintarvikealan kehittäminen kiinnostaa.

Toimitus

Arija Meriluoto
puh. (02) 333 6476
arija.meriluoto@utu.fi

Heidi Valtari

puh. (02) 333 6416, 0400 487 160
heidi.valtari@utu.fi

Turun yliopisto

Täydennyskoulutuskeskus
Lemminkäisenkatu 14-18 B
20520 Turku
fax (02) 333 6331

Ruoka-Suomi -tiedotteen tarkoitus on palvel- la eri puolilla Suomea olevia elintarvikealan toimijoita ja yrityksiä kertomalla valtakunnan tason asioista, verkostoitumisesta ja muista kaikilla elintarvikealan kehittäjiä kiinnostavista asioista. Toisaalta tavoitteena on välittää eri alueellisten toimijoiden tietoja, kokemuk- sia ja ajatuksia muille hyödynnettäväksi. Toivottavasti löydät tiedotteesta sinulle uu- sia asioita ja rohkaistut ottamaan yhteyttä kirjoittajiin.

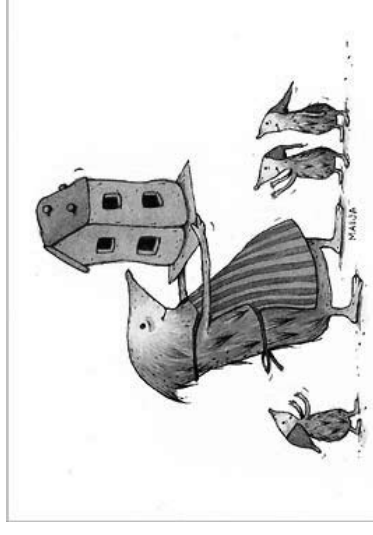
Toimitus odottaa aktiivisuutta elintarvikealan toimijoilta. Luista tekstiä syntyy helposti. Kyse on aktiivisuudesta. Kertomalla asioista auttaa toisia ja voi toisaalta saada arvokas- ta palautetta omaan toimintaan muilta.

Ruoka-Suomi -tiedotteita voit lukea Ruoka- Suomi sivustosta osoitteesta www.maaseutupolitiikka.fi.

Ruoka-Suomi -tiedotteen ilmestyminen vuonna 2006

Nro	Materiaali toimitukseen	Ilmestyminen
1/2006	6.2.	22.2.
2/2006	2.5.	18.5.
3/2006	28.8.	13.9.
4/2006	6.11.	22.11.

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

toivottaa Ruoka-Suomen toimitus

Kansikuvat: Talonpojanteri kts. s. 8

